

حجاب، شکوفایی، عزت

در گفت‌وگوی غیرحضوری با استاد شهید علامه مطهری (ره)

سکینه ایزدپناه

قسمت اول

اشاره

شاید یکی از دلایلی که آثار "شهید مطهری" همچنان کارآمد است و جوانان که نسل پویا جامعه هستند، هنوز هم می‌توانند پاسخ سؤالات خود را در آثار ایشان بیابند، عمیق و ریشه‌ای بودن مسائلی است که حضرت استاد به آن پرداخته‌اند. از جمله مسائلی که بسیار سؤال‌انگیز می‌نماید "حجاب" است. حجابی که اسلام برای مسلمین به ارمغان آورد، از همان ابتدا باعث شد همواره زورمندان شهوت‌پرست که این حکم با قلب مریض آنان همراهی نمی‌کرد، با آن به مبارزه پرداختند و تاریخ شاهد این مبارزه بوده است. در دوره معاصر ما شاهد یک حمله بسیار قوی از ناحیه کسانی که می‌خواستند ایران و ایرانیان را زیر سلطه خود درآورند نسبت به حجاب بودیم. آنان دریافتند تا هنگامی که زنان متدین، با حجاب خود از دین‌شان پاسداری می‌کنند و فرزندان با ایمان و غیور در دامن خود پرورش می‌دهند راه تسلط هر کس و هر دولتی بر این سرزمین بسته است. آنان ابتدا حمله فیزیکی را در دوره رضاخان شروع کردند و پس از خلق آن حماسه‌های شورآفرین توسط زنان با ایمان ایران که با چنگ و دندان از حجاب خود حمایت می‌کردند، نتوانستند کار خود را از پیش ببرند، به همین جهت از سنکر دیگر با شبهه‌افکنی در ذهن جوانان و ایجاد فضای ابهام‌آلود نسبت به حجاب و تبلیغات سوء علیه آن می‌رفتند تا به مقصد خود برسند که در چنین فضایی "شهید مطهری" این استاد "استدلال" و "عمل" و "دین" پا به عرصه گذاشتند و به طور منطقی پاسخ شبهه‌های آنان را دادند با پیروزی انقلاب این ترفندها و نقشه‌ها نقش بر آب شد، اما دشمن باز آرام ننشست. گفت‌وگوی غیرحضوری ما با

استاد،
به این
موضوع
می‌پردازد.

○ دیدار آشنا: با سلام خدمت شما، حضرت استاد! یکی از مسائلی که فکر می‌کنم در ذهن نسل جوان ما پرسش‌آفرین شده "حجاب" است، به خصوص با فضای شبهه‌آلودی که در پیرامون آن ایجاد کرده‌اند. لطفاً بفرمایید آیا قبل از اسلام حجاب وجود داشته است یا خیر؟

● استاد شهید مطهری: اطلاع من از جنبه تاریخی کامل نیست. اطلاع تاریخی ما آنگاه کامل است که بتوانیم درباره همه ملل که قبل از اسلام بوده‌اند اظهار نظر کنیم. قدر مسلم این است که قبل از اسلام در میان بعضی ملل حجاب وجود داشته است. تا آنجا که من در کتاب‌های مربوط خوانده‌ام، در ایران باستان و در میان قوم یهود و احتمالاً در هند

حجاب وجود داشته و از آنچه در قانون اسلام آمده سخت‌تر بوده است، اما در جاهلیت عرب حجاب وجود نداشته و به وسیله اسلام در عرب پیدا شده است. ویل دورانت در مورد قوم یهود می‌نویسد:

«اگر زنی به نقض قانون یهود می‌پرداخت چنان‌که مثلاً بی آن‌که چیزی بر سر داشت به میان مردم می‌رفت یا با هر سخنی از مردان درد دل می‌کرد یا صدایش آن‌قدر بلند بود که چون در خانه‌اش تکلم می‌کرد،

همسایگانش می‌توانستند سخنان او را

بشنوند در آن صورت مرد حق

داشت بدون پرداخت مهریه او را

طلاق دهد. [همچنین] حجاب

سخت و شدیدی در ایران

باستان حکمفرما بوده

حتی پدران و برادران

نسبت به زن شوهردار

نامحرم شمرده

می‌شده‌اند»، به هر

حال، آنچه مسلم

است این است که

قبل از اسلام

حجاب در جهان

وجود داشته

است و اسلام

مبتکر آن نیست.

○ دیدار آشنا:

حضرت استاد!

من در تاریخ ویل

دورانت خوانده‌ام

که ادعا می‌کنند

حجاب از ایران

وارد اسلام شده

نظر شما چیست؟

● استاد شهید

مطهری: قطعاً

چنین نیست. تاریخ

قطعی بر خلاف آن

شهادت می‌دهد.

بی‌شک زن

جاهلیت همچنان

بوده که ویل

دورانت توصیف می‌کند ولی اسلام در این جهت تحولی به وجود آورد. عایشه همواره زنان انصار را این‌چنین ستایش می‌کرد:

«مرحباً به زنان انصار همین‌که آیات سوره نور نازل

شد، یک نفر از آنان دیده نشد که مانند سابق بیرون بیاید

سر خود را با روسری‌های مشکی می‌پوشاندند، گویی کلاغ

روی سرشان نشسته است.

ام‌السلّمه نقل می‌کند: پس از آن‌که آیه سوره

احزاب (یدنین علیهن من جلابیبهن ...) نازل شد،

زنان انصار چنین کردند. فقط بعدها بر اثر

معاشرت اعراب مسلمان با تازه

مسلمان‌های غیرعرب، حجاب از آنچه

در زمان رسول اکرم صلی الله علیه و آله وجود

داشت شدیدتر شد نه این‌که

اسلام اساساً به پوشش زن هیچ

عنایتی نداشته باشد.

○ دیدار آشنا: بسیار خوب.

حال که حجاب مربوط به

قوانین اسلام است و از

سایر ملت‌ها نیامده،

می‌رسیم به بحث فلسفه

حجاب، برخی فلسفه

حجاب ما را "رهبانیت" و

"ریاضت" دانسته‌اند، آیا

این مطلب صحت دارد؟

همچنین بفرمایید آیا

کسانی بوده‌اند که فلسفه

پوشش آنها رهبانیت و

ریاضت باشد؟

● استاد شهید

مطهری: ما منکر نیستیم

که رهبانیت و ترک لذت در

نقاطی از جهان وجود

داشته است و شاید بتوان

پوشش زن را در جاهایی

که چنین فکری حکومت

می‌کرده است از ثمرات آن

دانست. پدید آمدن پوشش

طبق این نظریه دنباله و

نتیجه پلید دانستن ازدواج

و مقدس شمردن عزوبت

است. در اینجا بد نیست قسمتی از گفته "برتراند راسل" را در این موضوع بیاوریم: "به خصوص در قرون اول مسیحیت این طرز فکر سن پل (بولس مقدس) از طرف کلیسا اشاعه تمام یافت و مجرد مفهوم تقدس به خود گرفت و عده بی شماری راه بیابان پیش گرفتند تا شیطان را منکوب سازند. کلیسا ضمناً با استحمام به مبارزه پرداخت. زیرا خطوط بدن، انسان را به طرف گناه می راند. کلیسا چرک بدن را تحسین کرده، رایحه بوی بدن صورت تقدس به خود گرفت، زیرا باز به نظر سن پل نظافت بدن و آرایش آن با نظافت روح منافات دارد، شپش مروارید خداوند شد."

[اما] اسلام با فکر "ریاضت" و "رهبانیت" سخت مبارزه کرده است. این مطلب را مستشرقین اروپایی هم قبول دارند. اسلام به نظافت تشویق کرده و به جای این که شپش را مروارید خدا بشناسد! گفته است: "النظافة من الایمان": پاکیزگی جزء ایمان است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شخصی را دید که موهایش ژولیده و جامه هایش چرکین بود فرمود: "من الدین الممتعة": یعنی تمتع و بهره مندی از نعمت های خدا جزء دین است و هم آن حضرت فرمود: "بدترین بنده، شخص چرکین و کثیف است". در حدیث دیگر داریم: "تنظفوا و لا تشبهوا بالیهود": یعنی نظیف باشید و خودتان را شبیه به یهود نکنید، بعد فرمودند زنان یهودی که فاسد شدند بدان جهت که شوهرانشان کثیف بودند. بنابراین، چنین فلسفه ای [رهبانیت] با روح اسلام و سایر دستورهای آن قابل تطبیق نیست و اسلام که پوشش را تعیین کرد در هیچ جا به چنین علتی استناد نجسته است.

○ دیدار آشنا: پس فرمودید رهبانیت در اسلام پذیرفته نیست و نمی تواند فلسفه یکی از اصول اسلام یعنی حجاب باشد. حضرت استاد عدم امنیت چطور؟ آیا می توان فلسفه حجاب را عدم امنیت زنان دانست و گفت حال که در قرن بیست و یکم هستیم و امنیت وجود دارد پس حجاب مبنایی ندارد؟

● استاد شهید مطهری: اولاً این سخن درست نیست که در عصر ما امنیت کامل درباره زن برقرار است. در همین دنیای صنعتی اروپا و آمریکا که به غلط آن را دنیای متمدن می نامیم، احیاناً آمارهای وحشت آوری از فساد می خوانیم، چه رسد به دنیای به اصطلاح نیمه متمدن. تا در جهان حکومت شهوت برقرار است، هرگز امنیت ناموسی وجود نخواهد داشت. در روزنامه اطلاعات آمده بود: «... در نیویورک در مدت ۶ ماه، ۳۰۰۰ شکایت از هتک ناموس به زور به اداره پلیس رسیده است. سن این عده شاکیان بین شش سال تا هشت سال بوده است.» پس این ادعا که در

قدر مسلم این است که قبل از اسلام در میان بعضی ملل حجاب وجود داشته است. تا آنجا که من در کتاب های مربوط خوانده ام در ایران باستان و در میان قوم یهود و احتمالاً در هند حجاب وجود داشته.

عصر ما امنیت ناموسی کامل برقرار است و صاحبان نوامیس باید از این نظر خاطرشان جمع باشد یا وادی بیش نیست. ثانیاً فرض کنیم امنیت کامل در جهان برقرار شده و تجاوز دیگر وجود ندارد. [اما] مسلماً علت دستور پوشش در اسلام عدم امنیت نبوده است. لاقلاً علت منحصر و اساسی، عدم امنیت نبوده است. زیرا این امر نه در آثار اسلامی به عنوان علت پوشش معرفی شده است و نه چنین خبری با تاریخ تطبیق دارد. در میان اعراب جاهلیت پوشش نبود و در عین حال، امنیت فردی به واسطه زندگانی خاص قبیله ای و بدوی وجود داشت یعنی در همان وقت که در ایران نا امنی فردی و تجاوز به ناموس به حد اعلی وجود داشت و پوشش هم بود، در عربستان این گونه تجاوز بین افراد قبایل وجود نداشت. ما منکر وجود ناامنی و بی عدالتی های زمان گذشته و تأثیر آنها در مخفی کردن زن نیستیم [ولی] نمی توانیم بگوییم که اسلام صرفاً به خاطر برقرار ساختن امنیت، دستور پوشش را وضع کرده است. فلسفه اساسی پوشش چیز دیگری است، در عین حال نمی خواهیم بگوییم که مسأله امنیت زن از گزند مرد به هیچ وجه مورد توجه نبوده است و مدعی این موضوع نیز نیستیم که در عصر ما این فلسفه بی مورد است و امنیت کامل برای زن از ناحیه تجاوزات مردانه برقرار است.

ادامه دارد...